

Gledé vseučilišč omenja spomenica gotovo skromno željo, da naj bi se na pravoslavskem oddelku Graškega vseučilišča ustanovile nekatere slovenske stolice, kakoršne so užé bile, ako se hoče, da se naravno in postavno utemeljena tirjatev slovenskega ljudstva po rabi slovenskega uradnega jezika tudi samo le v prometu s slovenskimi strankami kedaj uresniči.

(Po „Nov.“)

D o p i s i.

Iz Krškega okraja. Pri našem c. kr. okrajnem šolskem svétu storil se je bil še lani sledeči predlog: »V smislu §. 48. in 49. postave z 29. aprila 1873. l. so se uredile šolske občine pred 10. leti. Vodilne misli pri tej uredbi so bili §. 8., 9., 10., 11. iste postave; razen tega se je pa še oziralo na §. 1. istega zakona, iz katerega se je sklepalo, da bi se otroci, ki so od šole pol milje oddaljeni, ne bi smeli vsolati. Večinoma so v tem okraji šolske občine tudi tako urejene, da čez pol milje oddaljene vasi in hiše niso vsolane. Pred 10. leti, ko so se šolske občine uredile bile, vpeljana je bila še šolnina, ki se je pobirala le od staršev vsolanih občin; takrat je veljal tudi princip celoletnega in celodnevnega pouka, zlasti se ni dopuščalo, da bi se na večrazrednicah uvelo poludnevno poučevanje. V 10. letih so se razmere bistveno izpremenile: šolnina se je odpravila, naložila splosna šolska naklada za vse davkoplachevalce, in priporočil se je po postavnem potu princip poludnevnega poučevanja. Če se je že pred vpeljavo splošnega šolskega davka skrbelo, da bi se tudi v neugodnih krajevnih razmerah vendar še v smislu §. 2. iste postave skrbelo z ekspoziturami ali z izpostavljenimi šolami za splošni pouk, treba je dandanes z vso vestnostjo na to delati, da se bodo vsi otroci udeleževali šolskega pouka, če ne celoletno in celodnevno, vsaj poluletno in poludnevno ali kar nekaj dni v tednu skozi celo leto, ali pol leta.

Da bi se vsaj v 10. letih doseglo, da bodo vsa za šolo ugodna mladina tudi v šolo hodila, predlagamo sledeče: Zdanja uredba šolskih občin naj se s pomočjo krajnih šolskih svetov, šolskih vodstev, občinskih in cerkvenih predstojništev pregleda in na novo sestavi. Oménjene korporacije naj se tedaj pozovejo, da bi po dobrem preudarku z ozirom na opravičenje želje ljudstva poročale:

1. Katere občine, vasi ali deli vasi (hiše) so vsolane v dotično šolo? 2. Katere vasi ali deli vasi naj bi se izsolale in kam naj bi se vsolale? 3. Katere vasi ali hiše naj bi se od drugod vsolale? 4. Katere vasi ali hiše v župnini ali politični občini niso bile nikamor vsolane (t. j. iz katerih vasi ali hiš niso otroci nikamor v šolo hodili), in kam naj bi se vsolale? 5. Ali kaže pri novi uredbi šolske občine obstoječo šolo razširiti ali pa število razredov zmanjšati? 6. Kje v župnini ali šolski občini bi bilo potrebno novo šolo ustanoviti in s koliko razredi, oziraje se na to, da obstoječa šola ostane na svojem mestu? 7. Ali bi kazalo v šolski občini ustanoviti za oddaljene otroke ekspozituro ali izpostavljeno štacijo v smislu §. 2. postave od 29. aprila 1873. l., in kje? 8. Ali ne bi zadostovalo, da bi jako oddaljeni učenci trikrat ali dvakrat na teden v šolo prihajali? 9. Ali je znan še kakšen drug način, po katerem bi se z neprevelikimi stroški doseglo, da bi vsi za šolo ugodni otroci mogli deležni postati šolskega pouka?«

C. k. okrajni šolski svét je bil bistveno s tem zadovoljen in sklep bi se moral že izvrševati. Prišel je pa mej tem čisto sličen ukaz od sl. c. k. deželnega šolskega sveta. Vsled tega so se popisale najprvo vse obstoječe šolske občine in šole. — Postavno uravnanih šol je v našem okraji 23, in sicer ena četverorazrednica, 4 trirazrednice, 7 dvorazrednic, ostale so enorazrednice. Za silo imamo dve šoli, ki utegneta kot taki nekaj časa še ostati; kajti ena od teh občin (pri sv. Duhu) si zdaj šolskega poslopja ne more postaviti, ko cerkev zida, druga (na Svibnem) pa ima za učitelja kaj izvrstnega župnika.

V 2. točki je bil ukaz sl. c. k. deželnega šolskega sveta kaj imeniten, ko je veleval nasvetovati nove šolske občine, oziroma podružnice že obstoječim šolskim občinam. Kolikor sem poizvedel, nasvetovalo se je posebno v našim okraji več potrebnih novih šol, kajti skoro nikjer ni tako veliko zelo obsežnih župnijskih občin, ki ima samo po eno šolo brez vsake podružnice. Zato so se pa nasvetovali v Leskovaški župnini dve novi šoli (v Velikem Podlogu in Senušah), v Cerkljanski župnini ena (na Skopicah), v župniji sv. Križa dve (v Črneči vasi in Bušeci vasi), v Št. Jarnejski župnini tri (v Orahovici, v Pletarjah in na Golem), v Škocijanski župnini dve (v Telčah in na Hrvatskem brodu). V Trebelnski župnini bi bilo treba 2—3

sol ali podružnic. Podružnic t. j. ekspozitur bi bilo skoro treba tudi na Hubajnici (župnina Studenec) in na Pijavškem (vikarijat Krški). Nobene šole se nima mala župnina Dobovec blizu Kuma. — Kadar se bodo še po teh krajih šole postavile, in kadar se bodo še nekatere šole razširile, p. Raka, Št. Rupert, Št. Janž, Šmarjeta, — potem bode šolstvo pri nas popolnoma urejeno, potem bode mesto 60—70% šolo obiskajočih, 90—100% takih. Ali predno bodemo to dosegli, bode še veliko vode po Savi steklo. — p. —

Z Vojskega. (Zahvala.) V pretečenem šolskem letu podaril je blagorodni gosp. Ivan Lapajne, vodja meščanske šole v Krškem, tukajšnji ubožni šolski mladini prav lepo zalogo razno-terih pisank, peres, svinčnikov itd. Z enako lepim, velikodušnim darom pomogel je blagorodni gospod Valentin Lapajne (brat častno imenovanemu gospodu), velecenjeni trgovec v Idriji, v tekočem šolskem letu ubožni tukajšnji šolski mladeži. — Naj bi se pač rodoljubi enako rodoljubno spominjali rojstnega svojega kraja! Pred kratkem pa je tudi blagorodni gospod Ivan Tomšič, urednik in založnik »Vrteca«, pomnožil za kaj primerno knjigo našo šolsko knjižnico, blagodušno ji podarivši letnik (1884) cenjenega svojega »Vrteca«. — Vsem tem imenovanim gg. dobrotnikom tukajšnje ljudske šole izrekata najsrčnejšo zahvalo v imenu tako rodoljubno obdarovane šolske mladine, ob enem jo ponižno priporočujeva tudi za v prihodnje v blag spomin:

Jos. Regen,
krajnoga šolskega sveta predsednik.

Mihajlo Kabaj,
učitelj.

Iz Kameniškega okraja. (Zahvala.) Gospod Ivan Tomšič, urednik »Vrteca« podaril je šoli v Zalogu in v Nevljah vsaki po en letnik tega časopisa za šolsko knjižnico, za kateri lepi dar se mu presrečno zahvaljujete

obe šolski vodstvi.

Iz Ljubljane. Gospod gimn. profesor Maks Pleteršnik, katerega je Ljubljanski mestni odbor izvolil za uda deželnega šolskega sveta, nastopi to mesto, ki je izpraznjeno vsled odhoda prof. Sukljeja iz Ljubljane.

— Popularno-znanstveno predavanje na korist »Národní Šoli« končalo se je 25. preteč. m. z berilom g. dr. J. Babnika »o slovanski ženi«. Prezanimljiva berila so vselej privabila mnogo odličnega občinstva. Predavanja udeležil se je vselej tudi gospod deželni predsednik baron A. Winkler s svojo gospo soprogo. Dohodki teh predavanj znašajo nad 200 gold. Za tako lep uspeh hvaležni smo v prvi vrsti gospodom predavateljem, pa tudi častitim gospem, katere so prav marljivo razpečevale vstopnice in vsem p. n. udeležnikom. V imenu »Národne Šole« bodi jim presrečna hvala in slava!

— Tudi dva društvena večera »Slovenskega učiteljskega društva« priredilo se je zanimljivo znanstveno berilo. Nadejamo se, da se bode z berili napredovalo.

— Slovenski otročji vrt otvori mestna občina meseca maja, ako do tega časa dobi za to primerne prostore in sicer v šolskem, kolodvorskem ali v dvornem delu mesta. Tudi se dela načrt za novo šolsko zgrádo prvi mestni ljudski šoli, katera se mora koncem prihodnjega šolskega leta (1885/86) umakniti iz zdanjega licealnega šolskega poslopja, — pa je tudi že zadnji čas, da ta šola dobi boljše prostore.

— »Glasbena Matica« je imela v nedeljo 15. dan preteč. m. v čitalnični dvorani javno preizkušnjo gojencev glasbene šole. Gojenci (in gojenke) so v petji in sviranji na raznih sviralih dostojno pokazali, da so se v tej šoli mnogo naučili. Ravnokar slišimo veselo novice, da je sl. ministerstvo za bogočastje in uk »Glasbeni Matici« za 1884. l. dovolilo 200 glđ. podpore. Dobro!

— Gregorčičev večer priredili so udje Slovstveno-zabavnega večera 12. preteč. m. v čitalnici, katerega se je udeležilo mnogo častilcev slavnega pesnika. Nekateri (posebno več gg. duhovnikov) pa so v ta namen obdarovali dijaško kuhinjo. Od vseh strani slovenske domovine došlo je obilo telegramov v pozdrav.

— Kranjska hranilnica. Kakor smo užé poročali, imela je kranjska hranilnica v dan 12. t. m. občni zbor, pri katerem je društveni predsednik Aleksander Dreo poročal o društvenem premoženju. Po tem poročilu pomnožilo se je v l. 1884. upravno premoženje za 1,843.488 glđ. 99 kr., ter znaša zdaj 20.612.990 glđ. 93 kr. Ne bodemo ponatančneje omenjali, v čem obstoji to ogromno premoženje, pač pa hočemo podati izkaz o darovih, kateri so se pri tem občnem zboru dovolili različnim dobrodelnim zavodom, in sicer se je darovalo: Tukajšnjemu ubožnemu zavodu 2.350 glđ.; čitalnici za l. 1885. za obleko otrokom 250 glđ.; za božičnico v zavodu otročičev

200 gld.; za podporo ubožnih gimnazijcev: v Ljubljani 200 gld., v Kranji 50, v Kočevji 100, v Rudolfovem 100 gld.; za podporo ubožnih realcev v Ljubljani 200 gld.; za dijake na učiteljskem izobraževališči 100 gld.; za učence na I. mestni ljudski šoli 150 gld., na II. mestni ljudski šoli 250 gld.; za nakup učnih pripomočkov na ljudskih šolah: »Schulpfennig« 200 gld.; za razdelitev učil ubogim deklicam pri Ursulinkah v Ljubljani 200 gld., pri Ursulinkah v Šofji Loki 100 gld., protestantovski šoli v Ljubljani 350 gld., za podporo revne mladeži na deški ljudski šoli v Rudolfovem 100 gld., na dekliski šoli v Rudolfovem 50 gld.; za podporo revnih učencev tukajšnje podkovske šole 50 gld.; za podporo učenk tukajšnje dekliske šole 100 gld.; za podporo kandidatinj in učenk na učiteljskem izobraževališči 100 gld.; za učenke na dekliski šoli v Kočevji 50 gld.; za podporo kranjskih učencev na višjih razredih meščanske šole v Krškem 50 gld.; za podporo učencev šole na barji 50 gld.; ljubljanski »Ortsgruppe« nemškega »Schulvereina« 150 gld. kot podporo za nemški otroški vrt; za obrtne pripravljalne šole 1. in 2. 100 gld.; za glasbeno šolo filharmoničnega društva 200 gld.; filharmoničnemu društvu 600 gld.; »Glasbeni Matici« 50 gld.; za vzdrževanje zavoda otročičev 200 gld.; bolnišnemu podpornemu društvu 100 gld.; prostovoljni požarni brambi kot donesek društvenemu zakladu 500 gld.; Elizabetišču 200 in 150 gld.; v podporo iz bolnice odpuščenih ozdravelih 200 gld.; bolnišnemu nadzorstvu za perilo 200 gld.; pribežališču poslov v Ljubljani 50 gld.; za prosto hrano revnejšim visokošolcem iz Kranjske v Gradci 100 gld.; delavski bolniški in invalidni blagajni 100 gld.; podpornemu društvu tiskarjev, kamnopicsev itd. 50 gld.; delavskemu izobraževalnemu društvu 50 gld.; nemškemu gledališču 450 gld.; društvu kat. rokodelskih pomočnikov 50 gld.; Vincencijevemu društvu vkup 800 gld.; dekliskemu sirotišču 200 gld.; Vincencijevi konferenciji pri sv. Jakobu 100 gld.; društvu zdravnikov na Kranjskem za Löschnerjevo ustanovo 300 gld.; deželnemu muzeju kranjskemu za nadaljevanje prazgodovinskega izkopavanja 250 gld.; čebelarškemu društvu 50 gld.; društvu domoljubnih gospij za Kranjsko 300 gld.; domoljubnemu deželnemu pomočnemu društvu 300 gld.; hranilnemu in posojilnemu društvu 200 gld.; strokovni šoli za lesni obrt v Kočevji 500 gld.; ribiskemu društvu 50 gld.; društvu dam krščanske ljubezni sv. Vincencija de Pavla vkup 600 gld.; trgovskemu bolnišnemu in penzijskemu društvu 300 gld.; deželni vladi kranjski za napravo nujno potrebnih šol 6000 gld.; gospici Förderlovi za podporo obrtne šole 100 gld.; ljudski kuhinji za dijake 50 gld.; kranjskemu oddelku nemško-avstrijskega planinskega društva za krajevne namene 300 gld.; požarnim brambam: v Domžalah 50 gld., v Bizoviku 50 gld., v Velikih Lasčah 100 gld., na Igu 100 gld., v Bohinjski Bistrici 150 gld., v Loki 50 gld., v Kameniku 100 gld., občinskemu uradu na Bledu za napravo gasilnega orodja 200 gld.; občini v Vogljah 50 gld.; kranjskemu deželnemu odboru za dozidanje »Rudolfinuma« razun uže voljenih 100.000 gld. še 10.000 gld. Vsi darovi torej znašajo 30.200 gld. Gledé »Rudolfinuma« je sklenil občni zbor, da je hranilnično društvo še pripravljeno kaj darovati k tej gradnji, če bo deželni zbor sklenil dati kak daljni donesek. — Konečno se je sklenilo, da se uvede vsakdanje uradovanje v hranilnici ter da se zaradi tega pomnoži uradniško osebje za štiri osebe, za kar se bo v kratkem razpisal natečaj. — Objavljajoči ta izkaz, ne moremo si kaj, da ne bi omenili, da se nam jako čudno zdi, da je slavna kranjska hranilnica pri svoji visokodušni darežljivosti pozabila gotovo zelo dobrodelne »Národne Šole«. Se je to zgodilo pomotno ka-li?

„Lj. L.“

— Slavni kranjski hranilnici se presrečno zahvaljuje podpisano voditeljstvo za velikodušno podporo 150 gold. ubogim učencem I. mestne deške ljudske šole in za 50 gold. za podporo rokodelčičem v obrtniški pripravnici pri tej šoli.

Voditeljstvo

I. mestne deške ljudske šole v Ljubljani.

— Na Dunaji je zdaj 1776 ljudskih in meščanskih učiteljev. Mej temi je tudi celó 11 Kranjcev.

Razpis učiteljske službe.

Na Kranjskem. Tretja učiteljska služba v Postojini s 500 gld. letne plače in učiteljska služba v Dolénjem Semenu s 450 gld. Prošnje pri c. k. okrajnem šolskem svétu v Postojini do 25. aprila t. l.

 Današnjemu listu pridejan je „Kazalec“.